

Viipurin Suomalaisen
Kirjallisuusseuran
toimitteita
8

HELSINKI 1987

ISBN 951-95402-8-8

 Etelä-Saimaan Kustannus Oy – Lappeenranta 1987

Alpo Salmela

Loikkasesta ja sen asukkaista

Viipurin kaupunkiin liitetyistä alueista oli *Karjalan kaupunginosalla* eli *Loikkasella*, jota kansanomaista nimitystä tästä lähiöstä jatkuvasti käytettiin, aivan erityinen asema verrattuna muihin liitosalueisiin. Yleensä esikaupunkiasutus oli syntynyt kaupungin rajojen ulkopuolelle yksityisten omistamille maille jokseenkin sattumanvaraisesti: rakennukset olivat hataroita ja huonosti perustettuja, kulkutiet sokkeloisia ja hoitamattomia. Loikkasen oli Viipurin kaupunki perustanut omistamalleen maalle, Papulan tilalle, joka perustamisen ajankohtana tosin sijaitsi maalaiskunnan puolella. Kaupunki teki aluetta varten selkeän asemakaavan ja antoi tonttien vuokraajille seikkaperäiset ohjeet rakentamisesta, paloturvallisuudesta ja tonttien käytöstä yleensä. Vailla puutteita Loikkanenkaan ei ollut, mutta sitä voitiin hyvällä syyllä pitää esimerkillisesti suunniteltuna ”puutarhakaupunginosana”, joka mahdollisti alueelle muuttaneille viihtyisän ja ihmisarvoisen asumisen.¹

1. Loikkasen perustaminen

Mikä oli lopullisena sysäyksenä niihin toimiin, jotka johtivat Loikkasen perustamiseen ja kuinka kauan asiaa kaupungin hallintoelimissä kehiteltiin, ei liene yksityiskohtia myöten selvitetty. Se joka tapauksessa tiedetään, että kaupungin rahatoimikamari lähetti 9.8.1898 asiassa kirjeen kaupunginvaltuutetuille ja aloitti sen seuraavasti: Koska sopivien vuokrattavien asuintonttien kysyntä ruumiillista työtä tekevien sekä muiden vähävaraisten taholta on viime aikoina tullut yhä vilkkaammaksi ja kaupungilta tällä haavaa puuttuu tähän tarkoitukseen varattua aluetta, rahatoimikamari on antanut kaupungininsinööri J. Th. Lindroosin tehtäväksi antaa lausunto, olisiko Papulan tai Loikkasen tilan maalla tähän tarkoitukseen sopivaa aluetta.

Lindroos tutki asiaa ja esitti kolme vaihtoehtoa. Näistä rahatoimikamari piti Loikkasta koskevaa parhaana ja esitti sen valtuustolle hyväksyttäväksi. Lindroosin tekemän asemakaavapiirroksen mukaan Loikkaseen voitiin muodostaa noin 300 alaltaan 500—600 m²:n suuruista tonttia.²

Karjalan esikaupungin tonttijako aikana, jolloin esikaupungin liittämistä kaupunkiin suunniteltiin, 1911–12. Kopio valtionarkistosta, SM Viipuri 17, 274:2.

Kaupunginvaltuutetut hyväksyivät ehdotuksen 12.5.1899. Saman vuoden joulukuussa hyväksyttiin tonttien vuokraamiseen liittyvät vuokraajilta vaadittavat sopimusehdot.³ Alueen rakentaminen pääsi näin ollen alkuun aikaisintaan keväällä 1900.

2. Ensimmäiset asukkaat

Loikkasen yleistä kehittymistä on kuvattu jo useissakin kirjoituksissa. Tarkastelua vaille on toistaiseksi jäänyt kysymys, mistä Loikkanen sai asukkaansa ja minkälaista väkeä tämä asujamisto oli, toisin sanoen tuliko Loikkasesta sellainen ruumiillista työtä tekevien ja muiden vähävaraisten asuma-alue, jollaiseksi kaupunki sen alun perin suunnitteli.

Tiettyyn ajankohtaan ja alueeseen liittyviä väestötietoja on saatavissa henkikirjoista, jotka alunperin olivat vuosittain laadittuja henkiveron eli

V. Kontion kauppa, Kannelkatu 19. 1934.

henkirahan kantoluetteloja ja jotka jo 1800-luvun alkupuolelta lähtien ovat varsin hyvin säilyneet ja tutkijain käytettävissä yleisarkistoissa. Alkua ajoilta niiden tietosisältö on kuitenkin niukahko. Esim. Viipurin kaupungin henkikirjaan on vasta 1939 merkitty henkilöiden syntymäpaikat ja alaikäisten lasten nimet.

Kun henkikirjaan kuitenkin aina on merkitty perheen päämiehen nimi, voidaan Loikkasen osalta henkikirjan avulla tehdä luettelo perheistä, jotka ovat muuttaneet alueelle sen ensimmäisinä vuosina ja joita siis voidaan pitää sen ensimmäisinä rakentajina. Eteemme tulee kuitenkin hämmästyttävä havainto: vuonna 1901, jolloin alueelle edellisenä vuonna asettuneet piti kirjoihin merkittämän, loikkaselaisia ei huolitettu ensinkään henkikirjoihin, ei maalaiskunnan yhtä vähän kuin kaupunginkaan puolelle. Näin kertoi pikku uutinen Viipuri-sanomalehdessä 27.3.1902.⁴ Vilkaistu henkikirjaan vahvisti asian. Maalaiskunnan puoleiselle Papulan tilan osalle, johon Loikkanenkin kuului, ei 1901 ollut merkitty muita asukkaita kuin aikaisemmilta vuosilta toistuvat metsävahti, ratavahti, Uudentorpan palvelusväki ja pieni määrä tilalla asunutta työväkeä.⁵

Vuonna 1902 tilanne korjattiin ja Loikkasesta tontin hankkineet merkittiin maalaiskunnan henkikirjaan. Seuraavaan luetteloon on otettu kaikki Viipurin kaupungin omistamalle osalle Papulan tilaa merkityt henkilöt lukuunottamatta Papulanlahden huviloissa asuneita, jotka on helposti

muista erotettavissa. Luetteloon on merkitty x sellaisen asukkaan kohdalle, joka jo edellisellä vuonna oli henkikirjassa tällä tilanosalla ja joka edellä esitetyn mukaan ei voinut olla Loikkasesta tontin vuokrannut uusi asukas. ⁶

Hnen	Matti Auvinen 74 v. Anna 76, L 1—0
”	Juho Pakarinen 71 v. Elli 75
x Läks.	Heikki Halinen 76 vak. palv. v. Gustaava 73, L 0—1
x ”	Antti Väänttinen 73 v. Anna 75, L 0—1
Hnen	Taavetti Tokkola 71 v. Maria 77, L 2—0
”	J. Mykkänen 63 v. Margareta 46, L 0—1
”	Israel Tukki 61 v. Olga 78, L 2—0
x Läks.	Kalle Kokkonen 50 v. Helena 64
Asemam. esimies	Juho Reijonen 70 v. Katrina 68, L 3—2
Hnen	Kalle Kolsi 72
x ”	August Wihtonen 66 v. Maria 77, L 0—1
”	Antti Karasti 65 v. Amanda 74, L 1—2
”	Aurora Rouvas 80
”	Juho Ruuskanen 65 v. Maria 69, L 2—0
”	Pekka Taskinen 70 v. Maria 72
”	Juho Suutari 61 v. Maria 61
”	Taneli Sirén 62 v. Edit 74, L 2—0
”	Oskar Rikkilä 80 v. Hilda 79, L. 0—2
”	Juho Hassinen 74 v. Iida 71, L 1—2
”	Emil Hellman 72 v. Helena 64
”	Ivar Hämäläinen 77 v. Maria 78
”	Karl Lindström 63 v. Lydia 77
”	Eljas Härskiä 38 v. Katrina 57, L. Tuomas 69 v. Maria 73, l 1—4, L. Helena 82
”	Antti Wänttinen 73 v. Anna 75, L 0—1
Kaupp.	Matti Parikka 59 v. Anna, L 1—1
x Vahtimies	Juhana Kiurun leski Eva 35 rns.
Mtpl.	Antti Rummukainen 64 v. Anna 67, L 1—2
Hnen	Antti Juntunen 73
x Metsävahti	Janne Roivas 72 v. Emilia
x Ratavahti	Kustaa Koistinen 66 v. Agata 58
x Puuhiomo Teh- das Papulassa	(Andrej Nikitin) ei asukkaita
Työm.	Antti Turunen 60 v. Maria 63, L 0—2
x Uusi Torppa	Arent. C. Wiik, ei asu
x Muonar.	Konsta Kukkaro 58 v. Katrina 58, L. Pietar 79, Juho 80, Eeva 83, l 1—1
Läks.	Heikki Kähkönen 76 v. Anna 81, L 0—1
x ”	Aleksander Myyrä 62 v. Saara 65, L 3—0

Alueen korkeimmalla kohdalla sijainnut rakennus Akankallion rinteellä, Albin Salmelan talo, os. Rauhankatu 1, 1930-luvun puolivälissä.

Koneen käytt. Wilhelm Wickström 72 v. Hilma 72, L 1—3
Lämmittäjä Johan Wallenius 74 v. Sanny 69, L 1—0

Merkkien ja lyhennysten selityksiä: *Hnen* = hyyryläinen, vuokralainen; *Läks.* = läksiäinen, loinen; *Mtpl.* = mäkitupalainen; *rns.* = raihnas. Numero nimen jäljessä tarkoittaa syntymävuotta; v. on vaimo, L ja l lapsia siten, että iso L tarkoittaa perheen päämiehen lapsia, pieni l taas näiden lapsia. Luvuista merkitsee edellinen poikia, jälkimmäinen tyttöjä.

Suuren suuri ei siis Loikkasen väkiluku ollut vielä 1902. Kun x-merkillä varustetut jätetään ulkopuolelle, saadaan Loikkasen uudisrakentajiksi 27 perhettä (joukossa kolme yksittäistä henkilöä), yhteensä 96 henkeä. Näistä oli henkirahaa maksavia täysi-ikäisiä 53, ei-maksavia alle 16-vuotiaita lapsia 42 sekä yksi yli 60-vuotias maksusta vapautettu. Suurin osa rakentajista oli 20-40-vuotiaita.

Seuraavana vuonna perheitä oli jo 73 ja alueen kokonaisväkiluku 285. Ammattejakin oli merkitty enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta kun myös viimeksi mainitut olivat mukana, oli kokonaiskuva ammattien osalta edelleen sekava.⁷ Henkikirjan perusteella saadaan perheen päämiesten ammasteista 1903 seuraava yhdistelmä:

Vuokralainen	26 kpl	
Mäkitupalainen	3	
Läksiäinen	4	
Päiväläinen	1	34
Työmies		15
Rautatieläiset		
Kirjuri	2	
Asemamiesten esimies	1	
Jarrumies	2	
Konduktööri	3	
Lämmittäjä	2	
Vaihdemies	2	
Veturinkuljettaja	3	15
Muita		
Ajuri	1	
Kauppias	2	
Maalari	1	
Poliisi	1	
Puuseppä	1	
Vahtimies	1	
Vaivastenhoitaja	1	
Vanginvartija	1	9
	Yht.	73

Havaitsemme, että Loikkaseen oli jo ensimmäisinä vuosina tullut työmiehiksi itsensä ilmoittaneiden lisäksi melkoinen määrä rautatieläisiä. Syy tähän oli selvä: Viipurin suuri ratapiha ja siihen liittyvät työpaikat olivat lähellä.

3. Asukkaat 1930

Minkälainen oli Loikkasen asujamisto sen jälkeen, kun alue oli täyteen rakennettu. Tilannetta voidaan parhaiten selvittää vuodelta 1930, koska tällöin, 27.11.1930, tilastollinen päätoimisto toimitti väestölaskennan eräissä kaupungeissa ja sen alkuaineisto eli asukkailta kerätyt henkilö- ym. tiedot ovat Viipurin osalta tallessa.⁸

Väestölaskennan mukaan Viipurin kaupunkialueen väkiluku oli 52253 ja koko laskenta-alueen, johon kuului myös ympäristökunnissa oleva esikaupunkiasutus, 72239. Loikkasen osuus tästä oli 1857 henkeä eli vain 2,6 prosenttia ”Suur-Viipurin” väestöstä.⁹

Sukupuoli ja syntymäaika

Loikkaselaista oli miehiä 862 ja naisia 995. Tässä Loikkanen sopeutui hyvin laskennan yleistulokseen, sillä kaikissa niissä kaupungeissa, joissa laskenta tehtiin, oli naisenemmistö. Viipurissa se oli 1241 naista 1000 miestä kohti. Loikkasen osalta suhdeluku on hieman pienempi 1154. Mielenkiintoista on todeta, että vain Papulassa ja Uuraassa sekä muutamassa pienessä alle 300 hengen laskentapiirissä miehillä oli niukka enemmistö.

Kun Loikkasen väestö jaetaan syntymävuoden mukaan kymmenvuotisryhmiin (taulukko 1), havaitaan, että selvästi eniten väkeä oli syntynyt vuosina 1900—09. Näitä silloin 21—30-vuotiaita oli 429 eli 23 % väestöstä. Seuraavaksi suurin oli kymmentä vuotta nuorempi kymmenluku eli 1910-luvulla syntyneet, 333 henkeä eli 18 %. Lapsia ja nuorisoa eli ikäluokkia 0—20 oli kaikkiaan 689 eli 37 %. Yli 60-vuotiaita oli 108 henkeä eli 6 %.

Taulukko 1. Loikkaselaisten syntymäaika 1930

vuodet	luku- määrä	%	koko Viipuri %
ennen 1870	108	5,8	5,7
1870—79	179	9,7	8,1
1880—89	207	11,2	11,7
1890—99	240	13,0	16,2
1900—09	429	23,2	22,9
1910—19	333	18,0	18,5
1920—29	327	17,7	17,0
1930	29	1,6	
yhteensä	1852	100	100

Verrattaessa Loikkasen ikärakennetta koko Viipurin prosenttilukuihin havaitaan, että Loikkanen noudatti jokseenkin hyvin koko kaupungin suhteellisia arvoja. Ainoa selväkö poikkeama oli 1890-luvulla syntyneet, joita Loikkasessa oli jonkin verran vähemmän kuin koko kaupungissa keskimäärin. Viipurille puolestaan oli muiden suurten kaupunkien tavoin ominaista, että aktiiviväestö eli ”tuottavat luokat” oli niissä suhteellisesti voimakkainta, kun taas lasten lukumäärä suhteellisesti vähäisempää pienempiin kaupunkeihin verrattuna. Tämä voisi antaa aiheen päätellä, että edellä mainittu poikkeama yhdessä Loikkasen tukevahkon lapsiluvun kanssa antoi alueen väestörakenteelle hienoista pikkukaupungin leimaa.¹⁰

Syntymäpaikka ja muuttoaika

Mistä sitten Loikkanen sai asukkaansa? Kun tiedot perustuvat tilanteseen, joka vallitsi 30 vuotta esikaupungin perustamisen jälkeen, on mukana

jo runsaasti Loikkasessa syntyneitä. Varsinaisten kanta-asukkaiden tulovirroista tilasto ei siis anna täysin selvää kuvaa. Toisen polven vaikutuksen eliminoimiseksi tähän tarkasteluun otettiin mukaan vain perheen päämies ja hänen aviopuolisonsa. Sen sijaan lapset jätettiin ulkopuolelle paitsi silloin, jos he olivat omassa taloudessaan irrallaan vanhemmistaan. Näin tuli tutkittavaan joukkoon 2040 henkeä (taulukko 2).

Taulukko 2. Loikkasen ruokakuntien päämiesten ja aviopuolisoiden syntymäpaikat 1930

syntymäpaikka	lukumäärä	%	kaikki viipurilaiset %
Viipurin kaupunki	173	16,6	42,3
Viipurin mlk	66	6,3	
Viipurin läänin			
muut kunnat	342	32,9	25,3
Uudenmaan lääni	44	4,2	3,3
Turun ja Porin lääni	32	3,1	2,0
Hämeen lääni	48	4,6	2,5
Mikkelin lääni	72	6,9	5,5
Kuopion lääni	172	16,5	9,7
Vaasan lääni	33	3,1	1,6
Oulun lääni	16	1,5	1,1
Muualla kotim.	—	—	1,4
Ulkomaat	42	4,0	5,3
yhteensä	1040	100	100

Loikkasen ruokakuntien päämiehistä ja heidän aviopuolisoistaan oli lähes neljännes eli 23 % syntynyt Viipurin kaupungin (173 henkeä) ja maalaiskunnan (66 henkeä) eli ”Suur-Viipurin” alueella. Kun muualta Viipurin läänistä oli kotoisin 33 %, oli siis runsas puolet Loikkasen täysi-ikäisestä väestöstä oman maakunnan eli Karjalan kasvatteja.

Viipurin ympäristöä ja Kymenlaaksoa on joskus sanottu savolaisten Amerikaksi. Väittämä pitää Loikkasenkin osalta hyvin paikkansa: Kuopion ja Mikkelin lääneissä syntyneitä täysi-ikäisiä oli yhteensä jopa hieman enemmän kuin Viipurissa syntyneitä eli 23,5 %. Muiden läänien osuus oli selvästi vähäisempi; vähiten oli tullut väestöä pohjoisesta, Oulun läänistä sekä kaikkein läntisimmistä lääneistä. Ulkomailla syntyneistä oli 39 Venäjältä ja 3 Baltian maista.

Taulukkoon vertailun vuoksi otetut kaikkia viipurilaisia koskevat suhdeluvut antavat samansuuntaisen kuvan asukkaiden syntymäpaikoista. Kun viipurilaisten kokonaismäärässä ovat mukana myös lapset, suhdeluvut painottuvat voimakkaasti Viipurin eduksi.¹¹

Asukkailta kysyttiin myös, milloin asianomainen oli muuttanut ”asuinpaikkakunnalle”. Moni näytti asian käsittäneen niin, että kysymys oli Loikkaseen muutosta, vaikka paikkakunnalla tarkoitettiin koko laskentaluetta eli Viipuria (taulukko 3).

Taulukko 3. Muuttoaika Viipuriin (Loikkaseen)

aika	lukumäärä	%
ennen 1900	43	5
1900—09	139	16
1910—19	136	16
1920—24	164	19
1925—30	391	45
yhteensä	873	101

Taulukosta havaitaan, että asukkaiden vaihtuvuus oli erittäin huomattava sen jälkeen, kun Loikkanen oli 1924 liitetty kaupunkiin, koska v. 1925 tai sen jälkeen muuttaneita oli lähes puolet tuloaikansa ilmoittaneista. Kaikkiaan oli 1920-luvulla tulleiden osuus 555 henkeä eli 64 %.

Kieli ja uskonto

Valtakieli oli luonnollisesti suomi, mutta muunkielisiäkin oli: pääkielekseen ilmoitti 17 henkeä ruotsin, 13 saksan ja yksi venäjän. Suomea ja ruotsia puhuvista ilmoitti 144 henkeä osaavansa ainakin auttavasti myös toista kotimaista kieltä.

Uskonnonkin puolella oli tilasto jokseenkin samanlainen: poikkeamana ev.lut. kirkosta oli vain 10 ortodoksia, 10 metodistia ja 14 ilmoitti kuuluvansa siviilirekisteriin.

Elinkeino ja ammatti

Väestölaskennan alkuaineistosta saadaan sosiaalihistorian kannalta kaksi arvokasta tietoa, henkilön ammatti ja työnantaja. Toimintaa ammatissa voidaan lähestyä kahdelta suunnalta, sekä vaakasuorasti, jolloin yksilö sijoitetaan eri elinkeinoalojen mukaan muodostettuihin pilttuisiin (maatalous, teollisuus, kauppa jne) että pystysuorasti sen tason tai sosiaalisen aseman mukaan, jolla itse kukin ammatissaan toimii (johtajat, toimihenkilöt, työväki jne).

Seuraavaan selvitykseen loikkaselaisten elinkeinoaloista on otettu mukaan vain perheen päämiehen työnantajat, koska näin saadaan pelkistettympi kuva asiasta kuin jos mukaan olisi otettu myös muiden perheenjäsenten toimiala. Tulokset on koottu taulukoon 4. Taulukkoa laadittaessa on jonkin verran poikettu väestölaskennan ammattiryhmityksestä.

Havaitaan, että runsas puolet perheistä eli 53 % sai elantonsa julkishallinnon palveluksessa ja että valtaosa tästä joukosta, 37 % koko määrästä oli töissä Valtionrautateilla. Kaupan alalla, joko yksityisyrittäjänä tai toisen palveluksessa, toimi 17 %, kun sen sijaan teollisuudessa vain 7 %. Mutta kuten muistamme, Viipuri ei ollutkaan mikään vahva teollisuuskaupunki, vaan liike- ja palvelukeskus. Sitäpaitsi VR:n konepajatoiminta, joka työllisti myös loikkaselaisia, on tässä selvityksessä luettu julkishallinnon piiriin.

Taulukko 4. Perheen päämiehen elinkeinoala (työnantaja) 1930

			%
Maa- ja metsätalous.....	3	0,5	
Teollisuus	44	7	
Rakennustoiminta	12	2	
Julkinen toiminta			
Valtionrautatiet	236 (37 %)		
Vankeinhoitolaitos	31		
Puolustuslaitos	15		
Poliisi, tie- ja vesirak. laitos, posti	24		
Kunnallishallinto	29	335	53
Liikenne (satama, autoliikenne)		13	2
Kauppa			
Yksityisyrittäjiä	45		
Muu liike-elämä	60	105	17
Muut palvelukset			
Pankit, vak.laitokset, lehdistö	5		
Korjaustyö, kotiapulaiset	23	28	4
Satunnaiset työnantajat		18	3
Työnantajaa ei ole tai ei ilmoitettu sekä eläkeläiset		72	11
yhteensä.....		630	100

Taulukko 5. Loikkasen asukkaiden ammattiasema 1930

	%
Liikkeenjohtoon kuuluvia	1
Akateemisesti koulutettuja.....	2
Opettajia ja virkamiehiä	15
Liike-elämän keskijohtoa ja konttoristeja ...	27
Kauppiaita ja vapaan ammatin harjoittajia ...	38
Työnjohtajia ja eril. ”mestareita”	18
	3
	4
	5
	2

Valtion palveluskuntaa			
Rautatieläisiä	149		
Vanginvartijoita	28		
Aliupseereita	12		
Muita	10	199	27
Liikeapulaisia ja palveluskuntaa		102	14
Työväestöä			
Käsityöläisiä	54		
Ammattityöläisiä	101		
Aputyöläisiä	107		
Kotiapul. ja sekatyöl.	68		
Oppilaita ja harjoitt.	18	348	46
yhteensä		750	101

Väestölaskennassa ilmoitetut kaikki ammatit on otettu mukaan taulukoon 5. Ne on ryhmitelty siten, että saataisiin jonkinlainen kuva ammatin vaativuudesta tai sosiaalisesta arvostuksesta. Lähtökohtana ovat olleet enemmänkin Loikkasesta mielinjääneet subjektiiviset kriteerit kuin virallisen tilaston kaavamainen luokitus.

Taulukosta havaitaan, että johtavissa asemissa olevien osuus oli Loikkasessa jokseenkin olematon. Ylintä luokkaa edusti vain yksi liikkeenjohtoon

Veturinkuljettaja Valtter Vartola omien ja naapurin lasten seurassa. Itäinen puistokatu 29, 1936.

kuulunut henkilö. Akateemisen tutkinnon suorittaneita oli kaksi, toinen agronomi, toinen lääketieteen kandidaatti. Jos heihin lisätään opettajat, 6 kpl, sekä rautatie- ym. virkamiehet, 9 kpl, voidaan katsoa, että Loikkasen ”yläluokan” muodostivat nämä 18 henkeä, joka oli alle 3 % ammatissa toimineista henkilöistä.

Seuraavaan sosiaaliryhmään voitaneen laskea liike-elämän keskijohto, edustajat ja konttoristit, edelleen kauppiaat ja vapaiden ammattien harjoittajat sekä työnjohtajat ja erilaiset ”mestarit”. Ryhmään tuli 83 henkilöä, osuus 11 %.

Selvä yhtenäinen ryhmä on valtion palveluskunta: rautatieläiset, vanginvartijat, aliupseerit, poliisit, postiljoonit ja tullivartijat. Heitä oli yhteensä jo neljännes eli 27 %. Liike-elämän palveluskuntaa, kuten liike- ja varastoapulaisia, puhelunvälittäjiä, tarjoilijoita ja lähettejä oli 14 %.

Loput loikkaselaisista on katsottu ammattiaseman perusteella työväestöön. Heihin on laskettu myös itsenäisinä yrittäjinä toimivat käsityöläiset. Näistä oli enin osa ompelijoita ja kutojia, yht. 31, lisäksi räätäleitä, suutareita, seppiä, parturi-kampaajia, ym.

Ammattityöläisten ryhmään tuli 15 kirvesmiestä, 14 autonkuljettajaa, 11 viilaria, 9 maalaria sekä koneenhoitajia, puuseppiä, monttöörejä, kirjaltajia ja eri alojen ammattimiehiä. Aputyöläisiksi luettiin ensiksi ne 24 henkilöä, jotka olivat ilmoittaneet ammatikseen pelkän ”työläinen” tai ”työmies”, lisäksi elintarve-, rakennus- ja vaatetusalan työläiset, ajurit ja hevosmiehet, lämmittäjät, veturinpuhdistajat, veräjänvartijat, yövahdit jne. Kotiapulaisiin verrattiin myös ne, jotka ilmoittivat tekevänsä taloustyötä kotona, sekä siivoojat ja pyykinpesijät, yht. 34 henkeä. Satunnaistyon ilmoitti ammatikseen 33 henkeä. Ryhmään sijoitettiin myös yksi paimen!

Työväestön osuus loikkaselaisista oli lähes puolet eli 46 % ammatissa toimivasta väestöstä. Jos liikeapulaiset ja liike-elämän muu palveluskunta lisätään tähän, saadaan näiden kahden ryhmän yhteiseksi osuudeksi 60 %.

Ammatissa toimineen väestön lisäksi Loikkasen asujamistoon kuului vielä

		%
vaimoja, jotka eivät työssä	351	20
koululaisia ja opiskelijoita	145	8
lapsia, jotka eivät työssä	411	23
vanhuksia	37	2
miehiä ilman ammattia	6	.
naisia ilman ammattia.....	53	3
	1003	57
ammattinsa ilmoittaneet.....	750	43
	1753	100

Työttömäksi ilmoitti itsensä 56 henkeä ja eläkeläiseksi 30.

Edellä esitettyjen tilastojen perusteella voimme Loikkasen asujamistosta tehdä seuraavat johtopäätökset:

- Loikkanen oli ainakin 1930 erittäin selvästi työväestön ja muun vähävaraisen väestön asuma kaupunginosa; tarkoitus, jota varten se oli perustettu, oli toteutunut;
- väestön työnantajana oli valtaosalta Suomen valtio ja muu julkinen toiminta;
- noin puolet Loikkasen aikuisväestöstä oli syntynyt Viipurissa tai Viipurin läänissä; muualta tulleiden joukossa oli savolaisten vaikutus tuntuva.

Lähdeviitteet

1 Yleisesityksiä Loikkasesta: Osmo Kajanmaa: Katsaus Karjalan esikaupungin syntyyn ja kehitykseen, Loikkanen ja sen VPK ym, toim. Osmo Kajanmaa (1956). Alpo Salmela: Asumalähiömme Loikkanen Viipurissa, Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 3 (1978) s. 169—176. Eino Österman: Viipurin suuri alueliitos, Koulu ja koulukaupunki, Tutkielmia ja muistelmia Viipurin Suomalaisen lyseon vaiheilta III, s. 26—34.

2 Mikkelin maakunta-arkisto (MMA), Viipurin kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat 1898—1899, nide Cf:4.

3 MMA, Viipurin kaupunginvaltuuston pöytäkirjat 12.5. ja 1.12.1899.

4 Kajanmaa, mt. s. 18.

5 Valtionarkisto (VA), Viipurin läänin henkikirjat, Rannan kihlakunta, Vi 244, s. 157.

6 VA, henkikirja Vi 249, s. 164. Korjatunkaan luettelon virheettömyyteen ei voida täysin luottaa, koska alueella 1901 asunutta työväkeä myös poistui ja tilalle saattoi tulla toisia samassa asemassa olevia, jotka eivät siis kuulu Loikkasen rakentaja-asukkaisiin. Heikki Kähkönen lienee tullut Heikki Koskelan tilalle, jota ei ole enää 1902 luettelossa; molemmilla ammattina ”läks.” August Wihtonen oli 1901 luettelossa merkinnällä ”läks”.

7 VA, henkikirja Vi 259, s. 182—185.

8 VA, luettelo 552, Tilastollinen päätoimisto, Kaupunkien väestölaskennat, Viipuri 1930, Huoneistokortit Vi 30—32.

9 Suomen Virallinen Tilasto (SVT) VI, Väestötilastoa, 71:3, Viipurin väestölaskenta marraskuun 27 p. 1930, Taululiitteitä (1932), s. 2; VI, 71:13, kaupunkien väestölaskenta marraskuun 27 p. 1930, Teksti (1933).

10 SVT VI, 71:13, s. 37—38. Vertailuna käytetty koko Viipurin suhteellinen ryhmitys on laskettu taululiitteiden avulla saman ikäryhmituksen mukaan, jota on käytetty loikkaselaisia ryhmiteltäessä.

11 Vertailuluvut SVT VI, 71:13, s. 46.